

Dabas lieguma „Čūžu purvs” krūmu čūžas vitalitātes un dabiskās atjaunošanās monitorings

Izpildītājs - Dr. biol. P. Evarts-Bunders

Izpildes laiks - 9.08. – 10. 08. 2007.

Projekta ietvaros 2007. gadā tika apsekoti 2006. gadā ierīkotie krūmu čūžas dabiskās atjaunošanās pētījumu parauglaukumi lieguma teritorijā, novērtēta čūžas veģetatīvās un ģeneratīvās reģenerācijas spējas, novērtēta čūžu vitalitāte, veikti morfometriskie mērījumi.

Pētījumu gaitā secināts, ka krūmu čūžai dabas lieguma „Čūžu purvs” teritorijā pēdējos gados nav novērojama ģeneratīvā vairošanās - ziedi ir vai nu sterili, vai arī sēklas attīstība noris nepilnīgi, un sēklas nenogatavojas.

Veģetatīvā atjaunošanās iepriekšējā gadā pilnīgi apgrieztiem augiem noris lēni, jaunās sakņu kakla atvases ir vājas, 10 – 15 cm augstas, ar atsevišķiem ziediem dzinumumu galos. Pilnībā izgrieztajos parauglaukumos vērojama šādiem biotopiem raksturīgu graudzāļu - kelērijas un soslērijas ieviešanās. Līdzīga aina vērojama arī citur dabas lieguma teritorijā, kur piecdesmitajos gados tik iegūts kaļķakmens. Arī šeit krūmu čūžai ir ļoti niecīgs projektīvais segums, kas apliecina, ka čūžu audžu dabiskā atjaunošanās noris ļoti lēni. Pilnīga čūžu krūmu nogriešana atjaunošanas nolūkos nav pieļaujama.

Parauglaukumos, kuros augošajiem krūmiem tika izgriezti 50 % veco zaru vērojama daudz bagātīgāka ziedēšana, jo zied gan vecie zari, kas nosacīti veido pirmo stāvu audzē, gan arī jaunie zari, kas attīstījušies izgriezto vietā. Vizuāli novērtējot, šādi apgrieztos krūmos ziedēšana ir intensīvāka. Tas nozīmē, ka veco krūmu atjaunošanu var veikt tikai veciem, novājinātiem krūmiem, pakāpeniski 2 – 3 gadu laikā izgriežot visus vecos zarus.

Galvenais ekoloģiskais faktors, kas ietekmē čūžu audžu vitalitāti, ir noēnojums. Lieguma centrālajā daļā mežaudzes izveidošanos kavē nepiemērotie augšanas apstākļi – avotkaļķa slānis, tomēr robežjoslās gar mežu, kā arī atsevišķu salu veidā lieguma centrālajā daļā koki sāk veidot noturīgas audzes. Vietās, kurās izveidojusies vietējo kokaugu sugu dominante – egle, priede, bērzs u.c., krūmu čūža pakāpeniski izzūd. Veicot atēnošanu dabas liegumā, būtu jāparedz tikai kadiķu, Pallasas sausseržu, bārbeļu krūmu, kā arī lielu, atsevišķi augošu koku saglabāšana. Meža fitocenožu izveidošanās čūžu audžu vietā nav pieļaujama.

P. Evarts-Bunders